

מסורת הש"ס

א) קידושין כד. ויש"ק, צ) שם לה. Q. חוספחא קרבנות פ"א הדיה, שם צג. עיניו עירובין בה. רוכה כג. ד) לקמן כו. יומא נח. ט) עינין תוס' יומא נג: ד"ה שאתן ת"כ ויקרא חובה פ"ט ה"א, ו) מנחות יט. ע"ש, ז) מנחות י' תרי פ"א ה"ה, ח) לקמן מז. ט) סוכה לו. י) דף יז: ובסנהדרין פג. יא) וע"ש תרי פסחים מ. ד"ה דכרין ובינומא נח. ד"ה מן ובסוהי לו. ד"ה י' סוסי (צ"ל ד"ה דבניצא):

תורה אור השלם

- וְלִקַּח הַבְּתוּלָה מִדָּוִד וְהִזְדַּוְתָה בְּאַצְבָּעוֹ וְהָיָה עַל קֶרֶת מִזִּבְחֵה וְהִעֲלָה וְזָאת דְּמוּי אִשְׁפָּר לֵאמֹר מִזִּבְחֵה הָעֹלָה: ויקרא יז, כה

מוסף רש"י

שייר לעמוד קודם

אלף באלול מוצאי ציום העליוני הכתוב מדבר ובי פסוק לומר קן, מאחר שפוסקו חזר ויפסק, ואם לא ירצה לא יתפטר האוכל וסמי קאמר, וכו' יש כפרה לחייני כריתות, ועוד לא ירצה הקצין משמע, ותו מי אלתריך לממר דלץ על מכפר על הממזיז כרת, וסא טון הקדשים מכי וכל עון האוכלים, וילשנא קמא גרסינן בתו"כ ועיקר אור, והאי דקרי להאי פירול וסא, וסמי משום דמ"כ מדרש סא ונקט לישנא דקדא (פסחים טו) הא אינו גרשא וכו'. סא לטון מעשה וסא, מעשה אי אהה מולא שיחא טעא אלף טון קרנן טוהא, וסמי שגא דשניין ליה קולא, הוילא וסמי צה קל אחר שהורה לצטור מכלל חסור שמיח, ולקץ קמא ציה ימי לקולא שיחא הליץ מרלח אהיה עקבין יסיד (רומא יד): סא סא כמו הרי, כלומר הרי ים קל להבין על כיון שאין קץ עון הקדשים שוכל קץ לרעות עולין אלא טון שוטא, וסמי שגא טוהא מפסול יומא וסאר הפסולין (רומא יד): סא סא כמו בלא קץ ירצה הליץ עליה (פסחים טו) אבל ע"ל. שמוא אחיו נחמתי מילה, וכן און שישמע, וכן מי שימש מושב, וכל הני כוליו קים לטו כזו וסמי שגא, אפי"ט הכי לימנא כמיהא אלף כזאריה (סנהדרין יא): ר"כ כמי קודם אין כולמיה, מולא כמי אהה וגמור כולמו מניה (קדושין כד). מדרסי כמיהא לאדרי כלל לישא מנהכיה, ש"מ דקדא דוקא הני קאמר (פסחים טח). הוואיל ורצפה מקדשת, צית המוקד לשמה גזולה סא ששהיה אף מתחממין סם מנדחיהם אף שהקת תמיד ממני מהלכים יחסיים על רצפת שיש צעורה כדלמדין, כנזחים הוואיל ולרפת מנדשת דכמי קדש הנהך את מוך הארז וכל סרת מקדשים דכמי וימשס ויקדש אותם, מה לי שרת לא יסא דבר חוץ"י (שבת טו): לא ידא דבר חוצץ בין כתר לבין שרת. ולקח הכהן חוק הכהן בעיקר, דמשמע צעמא על יד וכל ע"י אחריס (שורבין קג): לא ידא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה. דבעינן לעמוד לשרת, ואין זו עמדה (פסחים טח): ורגלו אחת על הכלי כו'. כהן העומד על גבי כל או על גבי כלל או שוט דבר המוקץ ציט לנן הילסה ועבר דכמי קודם (פסחים יח) ורגלו אחת ושרת ככל אחיו הוסיס העומדים, שהם עמידתו כשאר אחיו (שבת צג): בתורה, ממנת הקדן דמונת: וכו' נאמרה יד בקבלה. לומר רבי נאמנה דלמא וסא רבי נאמנה דלמא וסא דכמי קודם (פסחים יט):

שיטה מקובצת

שני בתובין פ"ה וס"ה כ"ר אלף תמוס דמחוסר גבדים י"ז.

וח דוקא דכ"ש דלמא כאלה, ולפי

מה שפירשו (לעיל סה) דמחשם זרות פסולין לישב, כמו ק מחוסר גבדים וסאל רחוק גרלם פסול מטעם זרות, ומה דלא נקט זר ונקט הני מושקין דלא ילשון מיהא (סנה) אפי' כהן דידענן (דפסולים תמוס) זרות כגון וישב אי לא מצי מיהא גבדיה וסאל רחוק גרלם אפי' (דפסולניה) (דפסוליות) משום זרות לא הו כזו מיהא אי לא דכמי גבשיהו. ומתוך כך נראה הא דקשה דלמא אלתריך למכתב מיהא גבשיהו מישוק ליה משום (דפסולניה) (דפסוליות) זרות וזכות מצי מיהא, והולך תמא משום דכל עיקר מיהא שנתמה גבשיהו היטל כדלמשיעין בעלמא דכסי' פסלי מטעם זרות לית כזו חסוי מיהא עיל דלא מצי גבשיהו (סנה יט):

כל הזבחים שקבלו דמן פרק שני זבחים

שני כחוצין הצאין כאחד. דצטרוייהו [ז] כתיב קראי למיהא בצנהדרין כאלו הן הנשרפין [פג] וטובא קשיא לי בגוה מדא דמה לו ללמוד מהן הא מיהא בגופה כתיב דכיון דזר הוא והזר הקרב יומת דהא מחוסר גבדים נמי הכי ילפינן ליה בצנהדרין [סס] אין בגדיהן עליהן

אובל שני כתובים הבאין כאחד אין מלמדין ולמאן דאמר מלמדין [א] שתויי יין הוה ליה שלישי ושלושה לד"ה [י] אין מלמדין: עומד על גבי כלים על גבי בהמה על גבי רגלי חבירו פסול [ב]: מנול דתנא דבי רבי ישמעאל הוואיל ורצפה מקדשת וכלי שרת מקדשים מה כלי שרת לא יהא דבר "חוצץ בינו לבין כלי שרת אף רצפה לא יהא דבר חוצץ בינו לבין הרצפה וצריכא דאי אשמעינן כלי[ב] משום דלאו מינא דבשר נינהו אבל בהמה דמינא דבשר הוא אימא לא ואי אשמעינן בהמה דלא מינא דאדם הוא אבל חבירו דאדם הוא אימא לא צריכא [ג] תניא רבי אליעזר אומר ירגלו אחת על הכלי ורגלו אחת על הרצפה וראין כל שאילו ינטל הכלי ותנטל האבן יכול לעמוד על רגלו אחת ויעבוד עבודתו כשירה ואם לאו רגלו אחת ויעבוד עבודתו אמי יגדרללה האבן ועמד עליה מהו היכא דאין דעתו לחברה לא תיבעי לך דודאי חייצא כי תיבעי לך דדעתו לחברה מאי כיון דדעתו לחברה כמה דמחבר' דמאי או דילמא השתא מיהא הא תלישא רבה וזוטי בעי לה הכי בעי רבי אמי יעקרה האבן ועמד במקומה מהו מאי קא מיבעיא ליה כי קדיש דוד רצפה עליונה קדיש או דילמא עד לארעית דתהומא קדיש ותיבעי ליה כל העזרה כולה לעולם פשיטא ליה דעד ארעית דתהומא קדיש והכי קמביעיא ליה דרך שירות בכך או "אין דרך שירות בכך תיקו: קיבל בשמאל פסול ור"ש מבשיר: ת"ר [ט] באצבע [ד] ולקח "מלמד שלא תהא קבלה אלא בימין באצבע [ה] ונתן מלמד שלא תהא נתינה אלא בימין אמר ר"ש וכי נאמרה יד בקבלה אלא באצבעו ונתן שלא תהא נתינה אלא בימין הוואיל ולא נאמרה יד בקבלה קיבל בשמאל כשר ור"ש כשר נפשיך אי אית ליה גזירה שוה כי לא נאמרה יד בקבלה מאי הוי ואי לית ליה גזירה שוה כי נאמרה יד בקבלה מאי הוי אמר רב יהודה לעולם לית ליה גזירה שוה והכי קאמר וכי נאמר יד ימין בקבלה הוואיל ולא נאמר יד ימין בקבלה קבל בשמאל כשר א"ל רבה א"ה אפילו נתינה נמי ועוד וכי לית ליה לר"ש ג"ש "והתניא ר"ש אומר כל מקום שנאמר יד אינה אלא ימין אצבע אינה אלא ימין אלא אמר רבא לעולם אית ליה ג"ש והכי קאמר וכי נאמרה יד בקבלה הוואיל ולא נאמר' יד בקבלה אלא אצבע ואי אפשר לקבלה באצבע קיבל בשמאל כשר אמר ליה רב סמא בריה דרב אשיה [ה] לרבינא איפשר דעביד ליה און לשפת מזרק ומקבל [ו] בה אלא אמר אבבי [ז]

כד. פרק שני זבחים

זר הוי קרא שלישי וא"כ ליהוו שלשה כחוצין הצאין כאחד ולמאי דפרישית אחי שפיר דמיהא דמחוסר גבדים לא מיתורא [י] אלא משום דאשכחן דזר הוי צמימה ולכן אמרינן דלא ילפינן מיהא מהא דקרייה רחמנא זר ולפירוש הקונטרס דיליף מצנייחא [ב] קשה דהוה ליה

שלשה כתובים הצאין כאחד וצקונטרס פירס והי"ה נמי דמלי למימר משום דהוי זר וסאל רחוק ידים ורגלים שני כתובים הצאין כאחד דהא מחוסר גבדים גופיה לא כתיבא ציה מיהא אלא משום דזר הוא ומדא מניייהו נקט ואי איפשר לומר כן דצהדיא אשכחן מיהא צמחוסר גבדים צפרשת ואמה תלוה ומיהו פירוש הקונטרס על כרחין עיקר דצפנהדרין סוף פרק הנשרפין (דף פג: ושם ד"ה אין יליף צהדיא מחוסר גבדים צמימה משום דהוו להו זרים ולין גבדיהם עליהם אין כהונתן עליהן ומיהא דכתיבא צפרשת ואמה תלוה מפרש ה"ר יעקב מאוריליניש דצמכנסים כתיב וקרא דומגרת דדריש מנייה דריש פירקין [ט] צפנהדרין [סא] אין גבדיהם עליהם אין כהונתן עליהם והוו להו זרים אלתריך לשאר גבדים ומנייה לא הוה ילפינן מכנסים דלא כתיבא צהדיא צפרשת ומיהו למאן דמריצי ציומא (דף ה:) מכנסיים מוחה הדצר וי"ו מוסיף על ענין ראשון קשה מיהא דכתיב רחמנא גבי מכנסים למה לי ועוד קשה לפירוש הקונטרס דליחוי זר ומכנסים וסאל רחוק שלשה כתובים: **הוואיל ורצפה מקדשת** [בב]. דוד קדישה כדפירש צקונטרס

ואע"ג דשלמה צנה הניח דוד קדישה דאמר לקמן צשמעתא כי קדיש דוד וכו' וצירושלמי דפרק צ' דשבועות אמרינן דוד זה מלך גד זה נציל. ומה [ב] שפירש צקונטרס שקדישה צשמי תודות ושכיר תודות אלף צצירי מנחה כדאיתא צצבועות (דף טו, ב):

הוואיל ורצפה מקדשת. פירוש דמקדשת האדם לעבוד עבודה שס דלמינו יכול לעבוד צמקוס אחר וכלי שרת פירוש צגדי כהונה מקדשין האדם לעבוד עבודה מה כלי שרת לא יהא דצר חוץ צינו לבין כלי שרת דהא כתיב על צטרו כדלמדין לעיל (דף יט). וצגדי כהונה קרי להו כלי שרת כדלמר לעיל (דף יג). שמהא צכהן כשר וצכלי שרת וצקונטרס פי' צצכלי [ה] שרת ממש סלא יהא דצר חוץ צין כהן לכלי שרת צצכלמ הדס דכתיב ולקח הכהן שמהא לקימה צעמנו של כהן ואם תאמר מדחשיב [ו] ליה הכא תחליה ולעיל [ז]. נמי דפריך ומיפוק לי משום תחליה וגבי שהא דכריך ידיה צצירי (פסחים דף מ:) אלמנא לקימה ע"י ד"א לא שמה לקימה וצפי' לולב הגזול (סוכה דף לו.) קאמר רצא דלקימה ע"י דצר אחר שמה לקימה ויש לומר דהתם [ט] [לא] מיירי כגון דכריך ידיה צסודר ונטול לולב דהא ודאי לא

הוי לקימה אלף דכריך ליה ללולב צסודר [ב] ונטולו וצבואו ענין מייתי רצא ראיא מלחוז וכן כריך לומר מתוך צשמעתא דהתם (דף לו:) דקאמר רצא גופיה מין צמינו אינו חוץ הא צשאינו מינו חוץ ואמאי וסא לקימה ע"י דצר אחר שמה לקימה וסמא [ה] חד מינייהו רצה ולמאי דפרישית יחא דכי כריך ליה ללולב צסודר אף על פי שאינו חציור

הוי לקימה אלף דכריך ליה ללולב צסודר [ב] ונטולו וצבואו ענין מייתי רצא ראיא מלחוז וכן כריך לומר מתוך צשמעתא דהתם (דף לו:) דקאמר רצא גופיה מין צמינו אינו חוץ הא צשאינו מינו חוץ ואמאי וסא לקימה ע"י דצר אחר שמה לקימה וסמא [ה] חד מינייהו רצה ולמאי דפרישית יחא דכי כריך ליה ללולב צסודר אף על פי שאינו חציור

בינו לבין הכלי אף קרע לא יאה דבר חוצץ בינו לבין הרצפה בין שיאה חוצץ כליו או אדם או בהמה. (מנסיס פסחים) כל כהן המוקדש בעבודה צריך שיהו רגליו עומדות על הרצפה כך שנינו בובדים הוואיל ורצפה מקודשת וכלי שרת מקדשים מה כלי שרת לא יאה דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת ר"ל שאם היה דבר חוצץ בין ידיו ובין הכלי שעובד בו פסול, אף רצפה לא יאה דבר חוצץ בינו לבין הרצפה, מעתה היה עומד על גבי בהמה ועל גבי כלים או על גבי רגל חבירו פסל. שמה תאמר והרי רגל חבירו מין בפינו הוא, כמל סוף אין חבירו מבטלו אצלו עד גמר עבודה אלא דעתו לסלקו לשעתו ואף כשהואר שיבטלוהו בהדיא בטלה דעתו ולא בטלה רגלו. (מאלי יומא נח.)

עד ב מ"י פ"ה מהלכות צלות מקדש הלכה יח: ע"ה ג מ"י סס הלכה יט: ע"ז ד מ"י פ"א מהלכות צית הצמרה הלכה י:

הגהות הב"ח

(א) גמ' ומקנל ביה אלף: (ב) תוס' ד"ה הוואיל וכו' וי"ל דהתם מיירי כגון דכריך לולב צסודרא ונטול הסודר בידו דהא ודאי לא הוי לקימה אלף דכריך ליה ללולב:

לעזי רש"י

מאנ"ק י"ו אנשי"א. און, ידית (של כלי).

שינויי גוסחאות

[א] מלמדין מאי איכא למימר הא איכא שתיי יין נמי דהוי ליה שלשה ושלשה כתובין הבאין כאחד לד"ה (ש"פ ש"ט ובתח"י:) [ב] פסל (פרי"ד, ובי"ה בנחניי:) [ג] צכתי"י כליז: [ד] באצבעו (בתח"י, ובי"ה בטוקא:) [ח] אחי (פרי"ד ובתח"י, ועי' למתי לרופס דק') הא אצי נמלקן קודם שיעל: רצ אצי. ועי' צלות שחמ"ז: [ז] הינד צור כשמש דל"י אבוי, וסא על אצי רבו על ר' ינאי ואציו על רצ פסא. וכן הניס ה"ש"ל ו"ל צסס צעל המלוד ו"ל צמגניה ו א ע"ש הינד ומבין צממיתא צטוה למיכת אצי נקל לטעות (נחת יחדה), וי' צלות שפל"ז: [ז] ס"ל דתרייתו מחלי בעבודה וכתבי כזו מיתה כדתיא בצנהדרין וד"ה נמי דהוי צזר למימר משום דהוי זר וסאל רחוק ידים ורגלים שני כתובים הבאים כאחד, דהא מחוסר גבדים גופיה לא כתוב ביה מיתה אלא משום דוד הוא. ודאד מינייהו נקט (ש"ט, ובי"ה בבתח"י:) [ח] ס"ל מוקדשת, וכן לקמן דג"ה וכלי שרת מקדשין, וכן גריס רש"י שבת יט ע"י זגל ע"י, ועי' רש"י שולס המונח: [ט] עי' צלות שפל"ז: [י] אחת מאבני הרצפה מקדיעותה ומתנענעת לכאן ולכאן, הס"ד. ומס"ד עקירה והסהל נמלקן (ש"ט וצ"ט:) [יא] שהיו מקדשין (ש"ט, ובי"ה לדרורש, ש"ט, כ"ב וז:) [יב] אבל מאצבע לא יליף לה ימין ולקמן בעי כו' (ש"פ ד"ו, ב"ש, ובי"ה:) [יג] גיש דלקמן דילפינן לכלי (ש"ט:) [יד] בה נמלקן (ש"ט:) [טו] שהיא (בי"ה:) [יז] צכתי"ס הוה אמנא למידישה, וצכתי"ס הוה דאיכא. וגליון הוי איכא: [יח] דכתיבה שהוה לכלי (ב"ש:) [יט] מיתירה (ש"ט:) [כ] צ"ל מבין אב (ש"ט), צ"ל מחדא (ב"ה), צ"ל צבוח מצינו (גליון:) [כא] צ"ל ובסנהדרין (שכחי (ושי"ט:) [כב] מל"ל מקודשת. ועי' אור ח': [כג] אבל מה לכלי (ש"ט:) [כד] ג"ר שתי ר"מ הוואיל וכו' וסד"י: [כה] צ"ל בכלי (ד"ה:) [כו] מ"ש דחשיב ליה וכו', ההוא נמי דכריך לכלי (ש"ט:) [כז] צסודרא ונטול שני ראשי הסודר וצבאות ענין כו' (ש"ט:) [כח] ים למתוק מיוקן וס דלפ"ד כ"ש דקשא דרנה אלרנה ע"ש צכתי"ס (צ"ס וד"ו וע"ש:) [כט] צ"ל דהוי (שככ"י:) [ל] מ"ל למתוק מינית דמחוסר גבדים, ולגרוס אלא משום דוד הוא כו'. ועי' מד"ה אימא ועלל אור ז:

ליקוטים

הוואיל ורצפה מקדשת כו'. ר"ל העזרה תקדש הנכנס בתוכה כמו שמקדשין כלי שרת הדבר הנכנס בהן מה כלי שרת אין דבר חוצץ בינו לבין הכלי אף קרע לא יאה דבר חוצץ בין שיאה חוצץ כליו או אדם או בהמה. (מנסיס פסחים) כל כהן המוקדש בעבודה צריך שיהו רגליו עומדות על הרצפה כך שנינו בובדים הוואיל ורצפה מקודשת וכלי שרת מקדשים מה כלי שרת לא יאה דבר חוצץ בינו לבין כלי שרת ר"ל שאם היה דבר חוצץ בין ידיו ובין הכלי שעובד בו פסול, אף רצפה לא יאה דבר חוצץ בינו לבין הרצפה, מעתה היה עומד על גבי בהמה ועל גבי כלים או על גבי רגל חבירו פסל. שמה תאמר והרי רגל חבירו מין בפינו הוא, כמל סוף אין חבירו מבטלו אצלו עד גמר עבודה אלא דעתו לסלקו לשעתו ואף כשהואר שיבטלוהו בהדיא בטלה דעתו ולא בטלה רגלו. (מאלי יומא נח.)

דפסי' פסלי מטעם זרות לית כזו חסוי מיהא עיל דלא מצי גבשיהו (סנה יט):